

Wyrok z dnia 1 października 1998 r.

I PKN 342/98

Pracownikowi ośrodka badawczo-rozwojowego przysługuje wynagrodzenie za pracowniczy projekt racjonalizatorski, jeżeli przedmiot projektu nie był objęty planem zadań tego ośrodka.

Przewodniczący; SSN Maria Mańkowska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Roman Kuczyński, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 1 października 1998 r. sprawy z powództwa Jana K. przeciwko „P.” SA w W. o wynagrodzenie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26 marca 1998 r. [...]

1. z m i e n i ł zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił apelację strony pozwanej;
2. zasądził od strony pozwanej na rzecz pełnomocnika powoda kwotę 440 zł – tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym i apelacyjnym.

U z a s a d n i e

Powód Jan K. w pozwie przeciwko Zakładom Zmechanizowanym Sprzętu Domowego „P.” w W. (przekształconym następnie w P. SA) wniósł o zasądzenie kwoty 2. 449, 50 zł wraz z odsetkami za zwłokę od daty wymagalności tytułem wynagrodzenia za projekt racjonalizatorski pod nazwą „Wiązki przewodów elektrycznych do pralek P 565 E i P 565 A oraz pochodnych”.

Strona pozwana nie uznała powództwa, w toku procesu wyliczyła efekty ekonomiczne za stosowanie tego projektu i uznała, iż powodowi przysługuje jedynie ograniczone prawo do wynagrodzenia w wysokości 5% w kwocie 841,54 zł z odsetkami z uwagi na § 35 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie projektów wynalazczych.

Sąd Wojewódzki we Wrocławiu wyrokiem z dnia 16 października 1997 r. zasądził na rzecz powoda kwotę 6.617,57 zł tytułem dalszego należnego powodowi wynagrodzenia za zastosowanie przez pozwaną w latach 1991-1993 projektu racjonalizatorskiego pod nazwą „wiązki przewodów elektrycznych do pralek P 565 E i P 565 A oraz pochodnych” i odsetek od nie wypłaconego wynagrodzenia do dnia 31 grudnia 1996 r. z ustawowymi odsetkami od dnia 1 stycznia 1997 r. Sąd ustalił, że do dnia 16 marca 1993 r., to jest do czasu połączenia OBR ze stroną pozwaną powód był zatrudniony w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym ZSD „P.” jako główny specjalista ds. pralnictwa i podlegał dyrektorowi OBR. Ośrodek był wówczas samodzielną jednostką podlegającą Ministrowi Przemysłu i Handlu, a zadania jego regulowało porozumienie o współpracy zawarte ze stroną pozwaną w dniu 1 września 1976 r.

Prace na wiązką przewodów w pralkach P 565 zostały zakończone w grudniu 1988 r., kiedy to protokolarnie odebrano od OBR zakończenie prac w tym zakresie. Plan Ośrodka na 1991 r. obejmował opracowanie nowych projektów pralek małogabarytowych i opracowanie innej wersji plastycznej, nie przewidywał natomiast zadań dotyczących modernizacji pralek małogabarytowych w zakresie wiązki przewodów, co stanowiło przedmiot projektu racjonalizatorskiego, zgłoszonego przez powoda w dniu 2 lutego 1991 r. Dyrektor OBR w dniu 19 lipca 1991 r. uznał, iż wobec powoda istnieje ograniczenie wynagrodzenia z uwagi na § 35 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 czerwca 1984 r. w sprawie projektów wynalazczych, natomiast OBR przeprowadził badania zdolności rejestrowej w celu dokonania zgłoszenia jako wzoru użytkowego.

Zakładowa Komisja Wynalazcza w dniu 22 stycznia 1992 r. nie uznała projektu za racjonalizatorski, zarzucając mu brak cech nowości. W kwietniu 1992 r. powód skierował do Urzędu Patentowego wniosek o uznanie zgłoszenia pracowniczego projektu wynalazczego dotyczącego wiązki przewodów, który wdrożony został do produkcji i rozliczony protokołem nr 248, w którym stwierdzono, iż jest to nowa konstrukcja materiałooszczędnej wiązki przewodów P 565 E.

Decyzją z dnia 11 stycznia 1993 r. Urząd Patentowy RP działając w trybie postępowania spornego uznał, że projekt p.t. „Wiązka przewodów elektrycznych do pralek P 565 E i P 565 A oraz pochodnych” jest projektem racjonalizatorskim, w uzasadnieniu decyzji wskazano, iż zgłoszony projekt wprowadził istotne zmiany w stosunku do dotychczasowego rozwiązania wiązki, zmiany te poszły w innym kierunku niż wytyczne zawarte w protokole z odbioru serii próbnej z listopada 1988 r. Autor projektu

dokonał opracowania nowej konstrukcji wiązki z własnej inicjatywy, a nie na skutek polecenia służbowego, czy zleconego wcześniej zadania lub też planu prac OBR. Jednocześnie Urząd Patentowy wskazał, że skoro ZZSD P. wchłonęło OBR, to powód swoje roszczenia powinien kierować do P.

Sąd ustalił ponadto, że projekt wiązki był stosowany przez stronę pozwaną od maja 1991 r. i przyniosło to efekt oszczędnościowy przez mniejsze zużycie przewodów elektrycznych przez wyeliminowanie nasuwek kątowych. Realizację projektu rozpoczęto w dniu 17 maja 1991 r., stąd I okres obliczeniowy trwał do 1 lipca 1991 r. do 30 czerwca 1992 r., a II okres od 1 lipca 1992 r. do 30 czerwca 1993 r.

Zdaniem Sądu, powoda nie obejmują ograniczenia przewidziane w § 35 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 1984 r., ponieważ nie pełnił on funkcji dyrektora OBR ani jego zastępcy, wykonał projekt z własnej inicjatywy, a nie w ramach polecenia służbowego, czy zleconego wcześniej zadania lub też prac OBR. Na podstawie opinii biegłego Sąd ustalił, że efekt ekonomiczny z tytułu zastosowania projektu w I okresie wyniósł 20.639,96 zł, a w II okresie – 38.646,95 zł i uznał, że powodowi przysługuje pełne wynagrodzenie twórcy projektu, które wynosi łącznie za dwa okresy obliczeniowe kwotę 2.964,35 zł oraz 5.471,26 zł z tytułu odsetek za zwłokę w wypłacie wynagrodzenia do dnia 31 grudnia 1996 r. Jednocześnie Sąd uwzględnił potrącenie kwot już wypłaconych, to jest 707,66 zł na poczet wynagrodzenia oraz 1.110,38 zł z tytułu odsetek.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 26 marca 1998 r., wydanym w wyniku rozpoznania apelacji strony pozwanej, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo Jana K. Sąd doszedł do odmiennego wniosku niż Sąd pierwszej instancji i uznał, że ustalony w sprawie stan faktyczny nie pozwala na zakwalifikowanie projektu powoda, jako wykonanego poza planem zadań OBR. Zdaniem Sądu Apelacyjnego – zgodnie z § 35 ust. 2 pkt 2 omawianego rozporządzenia Rady Ministrów – powodowi nie przysługuje wynagrodzenie za dokonany projekt racjonalizatorski, który w istocie był wynikiem wykonania jego pracowniczych obowiązków.

Pełnomocnik powoda zaskarżył kasacją powyższy wyrok, zarzucając naruszenie prawa materialnego - § 35 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 czerwca 1984 r. w sprawie projektów wynalazczych (Dz.U. Nr 33, poz. 178), polegające na niewłaściwej interpretacji tego przepisu oraz naruszenie przepisów postępowania – art. 227, 233, i 328 § 2 KPC.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna o ile chodzi o zarzut niewłaściwej wykładni przepisu § 35 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 czerwca 1984 r. w sprawie projektów wynalazczych (Dz.U. Nr 33, poz. 178). Przepis ten pozbawia twórcę wynagrodzenia za opracowany i zastosowany pracowniczy projekt wynalazczy, gdy twórca wykonuje prace naukowo-badawcze i rozwojowe, jeżeli przedmiot dokonanego projektu racjonalizatorskiego objęty był planem zadań przydzielonych jednostce organizacyjnej, w której był zatrudniony. Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji niewadliwie ustalił, iż powód będąc pracownikiem Ośrodka Badawczo-Rozwojowego wykonywał w ramach realizacji planu postępu naukowo-technicznego na rok 1988 prace naukowo-badawcze nad wdrożeniem do produkcji zmodernizowanej pralki we współpracy z dawnym ZSRR. W dniu 2 listopada 1988 r. dokonano odbioru serii próbnej pralki małogabarytowej P 565 E z oszczędnościowym programem prania, stwierdzając jednak usterki techniczne w zakresie wiązki przewodów. Dnia 23 grudnia 1988 r. sporządzono protokół zdawczo-odbiorczy w zakresie odbioru zmodernizowanej pralki ze stwierdzeniem w p. II.3 protokołu wady w zakresie montażu wiązki i zaleceniem ułatwienia tego montażu. Poleceniem służbowym [...] dyrektora OBR z dnia 27 grudnia 1988 r. powód wraz z zespołem oddelegowany został do opracowania konstrukcji pralki małogabarytowej. Sąd Apelacyjny przyznał, iż nie udało się mu się dokonać uzupełniających ustaleń w zakresie, czy plany postępu technicznego na lata 1989-1991 przewidywały dalszą pracę nad pralką małogabarytową, które prowadził i za które odpowiadał powód.

Powyższy stan faktyczny uzasadnia ocenę Urzędu Patentowego i Sądu pierwszej instancji, że projekt racjonalizatorski p.t. „Wiązka przewodów elektrycznych do pralek P 565 E i P 565 A oraz pochodnych” zgłoszony przez powoda w 1991 roku nie został wykonany w ramach jego obowiązków służbowych, co potwierdza również fakt, iż zagadnienie to nie zostało ujęte w planie prac OBR na rok 1991. Powodowi przysługuje zatem wynagrodzenie za pracowniczy projekt wynalazczy w kwocie wyliczonej przez biegłego i przyznanej w wyroku Sądu Wojewódzkiego, ponieważ nie zachodzą przesłanki, wykluczające jego prawo do tego wynagrodzenia na podstawie § 35 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 czerwca 1984 r. w sprawie projektów wynalazczych. W takich okolicznościach Sąd Najwyższy uznał na podsta-

wie art. 393¹⁵ KPC, że w sytuacji, gdy w sprawie zachodzi jedynie naruszenia prawa materialnego, może orzec co do istoty sprawy.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====